

הנמצאים בתוך העזרה, ולדעת רבי עקיבא (שם) [שהלכה כמותו], כל הנמצאים מן המודיעים ולפנים וכמידתה לכל רוח (ליקוטי הלכות, ע"פ גמ' להלן צד, ב). ויש שכתב שלדעת רבי עקיבא משערים בעומדים על פתח העזרה (צ"ח להלן שם, בדעת הרמב"ם קרבן פסח ז, ו, ראה כסף משנה ומהר"י קורקוס שם בביאור דעתו, ומה שתמה עליהם בליקוטי הלכות עין משפט ד).

או שְׁהִיּוּ הַכֹּהֲנִים הנמצאים בירושלים בזמן הקרבת הקרבן (רמב"ם ביאת מקדש ד, יד), או שנמצאים בסמוך ויכולים להגיע בזמן ההקרבה (רדב"ז שם). ואף שהכתוב המלמד שאין הציבור נדחים מהקרבת הקרבן מחמת טומאה, מתייחס רק לטומאת הבעלים, דבר הלמד מאליו הוא שהיתר זה כולל את כל אופני הטומאה המעכבים את ההקרבה, בין שהציבור טמא ובין שהכהנים טמאים (תוס' יו"ט וליקוטי הלכות זבח תודה ד"ה או).

ודוקא באופן שנטמאו כל הכהנים הנצרכים להקרבת הקרבן, אבל כל עוד יש כהנים טהורים, תיעשה ההקרבה על ידם, כמשמעות המשנה שנקטה 'רובו' רק כלפי הקהל, והיינו כדעת הסוברים ש'טומאה דחוייה בציבור', ועלינו לחזור אחר עשיית הקרבן בטהרה ככל הניתן [שדוקא לענין טומאת הקהל, הדין הוא שיחיד נדחה ואין ציבור נדחה, וכיון שיש רוב טמאים אין זה יחיד אלא ציבור, וזה אינו שייך כלפי טומאת הכהנים] (גבורת ארי יומא ו, ב; רש"ש תמורה יד, א). ויש מפרשים, שגם ככהנים דנים לפי רוב הכהנים (רמב"ם ביאת מקדש ד, יד, ע"פ גבורת ארי ורש"ש שם שנקטו שדבין אמורים גם לענין קרבן פסח), שכן הוא הדין בכל מקום, ש'רובו ככולו' (רדב"ז שם). ויש שכתב, שבשאר קרבנות ציבור אכן דנים לפי רוב הכהנים, אולם בקרבן פסח אין עושים בטומאה אלא אם היו כל הכהנים טמאים (אור שמח שם, בדעת הרמב"ם, ראה שם בטעם הדבר. וראה עוד רמב"ם קרבן פסח ז, א, שלא הזכיר רוב אלא לגבי טומאת הקהל, וכלשון המשנה, וראה שפת אמת א, ב).

יעשו בטומאה, וכשנטמאו הכהנים, גם היחידים הטמאים שבקהל מביאים את הפסח בטומאה (רש"י, ש"אין קרבן ציבור חלוק' [ראה להלן בגמ'], שכיון שהותר איסור טומאה במקצת, הותרו כל איסורי הטומאה של אותו הקרבן, ולמרות שאין בכח קרבן היחידים לדחות את הטומאה, כבר הותר איסור הטומאה מחמת טומאת הכהנים וניתן לעשות בטומאה את כל עבודות הקרבן ואכילתו, אף אם ניתן לעשותם בטהרה, וכן אין צריכים לשמור את בשר הפסח בטהרה (הזו"א סי' קכד, בביאור תוס' ד"ה או, וזבחים ד, ט), שגם הסוברים שטומאה דחוייה היא בציבור וצריכים לחזור אחר עשיית הקרבן בטהרה, היינו דוקא כאשר ניתן לעשות את כל מצוות הפסח בטהרה, אבל כאשר חלק ממצוות הקרבן נעשות בטומאה, הותר לגמרי איסור טומאה, עבור כל הנצרך לקרבן (אבן האזל ביאת מקדש ד, יב).

גְּמֵרָא. וְכָלֵי שְׂרֵת טְמֵאִין, כגון סכין השחיטה, הגורמת לטומאת הכהן או הבשר [כדלהלן בגמ'], או שנטמא המזרק שמקבלים בו את הדם (פסקי רי"ד, וראה להלן ד"ה ורובא אמר), והיינו באופן שאין אפשרות להביא או לעשות כלים חדשים (תוס' ד"ה בטומאת ומאירי), ואף שהכתוב המלמד שאין הציבור נדחים מחמת טומאה מתייחס רק לטומאת הבעלים, דבר הלמד מאליו הוא שהיתר זה כולל את כל אופני הטומאה המעכבים את ההקרבה, ובכלל זה גם טומאת כלי השרת (ליקוטי הלכות זבח תודה ד"ה או).

רַב דְּאָמַר קְרָבִי יְהוֹשֻׁעַ, הסובר שאכילת פסחים אינה מעכבת (רש"י), או שסובר שהציץ מרצה על האכילות, ומועיל שיחשב כאילו הבשר ראוי לאכילה (אבן האזל ביאת מקדש ד, ו, ה).

נָזִיר, שלכתחילה צריך שיהא בשר שלמיו טהור, כדי לקיים את מצות שילוח שיער הנזיר תחת הדוד שהבשר מתבשל בו, וכדי לקיים בדורע מצות תנופה (רש"י), ואף שמצוות אלו אינן מעכבות בו (קושיית תוס' ד"ה נזיר), מכל מקום הן חלק מסדר מצוות הנזיר ביום מלאת נזירותו, ולצורך קיומן עליו להביא קרבן חדש [בשונה מקרבן שלמיו רגיל, שאף שגם הוא טעון תנופה ואי אפשר להניף בשר שנטמא, מכל מקום דין התנופה שלו אינו מצוה בפני עצמה, אלא הוא מדיני הקרבן, וכיון שאין תקנה לאותו קרבן, זורקים את הדם ואין מניפים את בשרו, וכדרך שמצינו לענין נטמא החלב, שזורקים את הדם אף שאין מקטינים את החלב] (חי' מין רי"ז הלי נזירות ה, א).

מְנַחֵה מֵאֵי עֵבִידְתָּהּ - מה ענין זריקת דם למנחה (רש"י), ואין לומר שכוונת הברייתא ללחמי תודה [באופן שאבדו בשר התודה ואימוריה, והלחם קיים], שהרי אינם נקראים 'מנחה' (שפת אמת). ועוד, שהדבר פשוט שהלחמים אינם מועילים לזריקת הדם, שהרי מהפסוקים למדים שאין זורקים את הדם אלא כשיש בשר, או כשיש דבר המוקטר על המזבח [וכפי שנלמד מהכתוב 'ריח ניחוח' המובא להלן בגמ'], ואם כן פשוט שלחמי תודה שאינם מוקטרים אלא נאכלים לבעלים [ואינם בשר], אינם מועילים לזריקת הדם (חי' הגרי"ז מנחות ט, ב).

והטעם שלא ביארה הגמ' את הברייתא לענין שתי הלחם שנקראו בתורה בשם 'מנחה', משום שיש לומר, שהם באמת מועילים לזרוק את הדם (ראה שפת אמת שמצד כן), ויש סוברים שאינם מועילים לזרוק את הדם (חזו"א מנחות כז, ח, וכן נראה לפי הגרי"ז ה"ל).

אָמַר רַב פֶּפְּא מְנַחֵת נֶסְכִּים - במנחה הבאה עם הזבח (רש"י), שהיא מוקטרת על המזבח, ולכן צריכה הברייתא לחדש שאינה בכלל 'ריח ניחוח' הלמד בגמ' להלן מהכתוב שדי בכך בשביל זריקת הדם (הגרי"ז מנחות ט, ב).

כִּיּוֹן דְּקָא אֶתְיָא מִכַּח זָבַח וְכוּ', כשמביא את המנחה ביום הבאת הקרבן, שאז היתר המנחה תלוי בזריקת הדם [למרות שניתן להביאה ביום אחר, ואז אינה קשורה לקרבן] (ראה חזו"א כריתות אות יג-יד).

מִשְׁנֵה. נִטְמָא קְהָל וְכוּ'. המשנה עוסקת בדין הקרבת קרבן פסח, העומד לאכילת הבעלים, ומשום כך טומאתם מעכבת בהקרבת הקרבן [כל עוד לא נטמא רוב הציבור ולא חל ההיתר של 'טומאה בציבור'], אבל בשאר קרבנות ציבור, אף שהציבור נחשבים כבעלי הקרבן, אינם צריכים להיות טהורים, שהרי אינם עושים שום דבר בהקרבתו (רש"י זבחים כג, א; חזו"א זבחים ד, יד, בדעת הרמב"ם ביאת מקדש ד, יב). ויש מפרשים, שגם בשאר קרבנות ציבור, כיון שהציבור נחשבים כבעלי הקרבן, הדבר תלוי בטהרתם, שאסור להקריב קרבן כאשר בעליו טמא מת [שללכה, טמא מת אינו משלח קרבנותיו], וכל זמן שרוב הציבור טהור, עולה הקרבן עבור הטהורים, ואם רובו טמא, חל ההיתר של 'טומאה בציבור' (אור שמח ואבן האזל שם, בדעת הרמב"ם, וחי' הגרי"ז נזיר מז, א).

או רובו של הקהל המחוייב בהקרבה, דהיינו כל מי שאינו נכלל בהגדרת 'דרך רחוקה', שלדעת רבי אליעזר (להלן צג, ב) הם כל